

Lausunto

02.02.2024

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry kiittää mahdollisuudesta lausua. Pidämme tarpeellisena sitä, että valmiuslakia päivitetään myös varautumisvelvollisuuden osalta (12 §). Valmiuslain lisäksi varautumisvelvollisuutta muussa lainsäädännössä on päivitettävä viimeisten vuosien kokemusten ja riskiarvioiden pohjalta.

Muistiossa kiinnitämme kriittisesti huomiota siihen, että järjestöt on mainittu vain viitteellisesti (turvallisuuskomitea ja yhteiset harjoitukset) ja yksi järjestö nimeltä (Suomen Punainen Risti). Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on määritelty yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, joista henkinen kriisinkestävyys on yksi. Henkisen kriisinkestävyyden kannalta järjestöjen ja seurakuntien rooli varautumisessa on keskeinen. Esim. maahanmuuttajaryhmissä on paljon edustajia, joiden luottamus viranomaisiin on heikko. Järjestöjen mahdollisuudet esimerkiksi välittää viranomaisviestejä omissa tiedotekanismissaan ovat hyvät ja tällä hetkellä huonosti hyödynnetty resurssi. Jatkotyöskentelyä ajatellen ehdotamme, että järjestöjen resursseja ja osaamista arvioidaan perusteellisemmin erilaisten poikkeusolojen näkökulmasta.

Varautumista koskevassa lainsäädäntö -kohdassa on syytä mainita, että poikkeustilanteissa on noudatettava kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Pidämme perusteltuna, että lainsäädäntöä päivitettäessä pykälässä 12 todetaan valtiovallan ja julkisen sektorin keskinäisen yhteistyön lisäksi yhteistyö liittolaisten (Nato ja EU) ja yksityisen sekä

kolmannen sektorin kanssa. Varautumisvelvollisuus muussa lainsäädännössä on päivitettävä soveltuvasti vastaavalla tavalla.

Keskeinen valmiuslain tarkoitus on maan itsenäisyyden ja yleisen turvallisuuden lisäksi turvata myös esimerkiksi väestön toimeentulo poikkeusoloissa. Toimialakohtaisessa lainsäädännössä on vanhuuseläkeläisten kannalta avainasemassa yksityisten työeläkevakuutusyhtiöiden varautuminen. Yhtiöiden on jatkossakin varauduttava poikkeusoloihin monipuolisesti, jotta asiakkaiden palvelut (=ihmisten eläkkeet) ja laitosten oman toiminnan jatkuvuus on kaikissa oloissa turvattu. On arvioitava, onko nykyisen sääntelyn velvoittavuutta kehitettävä.

Ylipäätään vastuualakohtaisen sääntelyn kehittäminen on tehtävä ikävaikutukset arvioiden. Ikääntyneiden erityistarpeet: terveydentila, liikkumisvaikeudet ja tuki päivittäisissä toiminnoissa on huomioitava. Vastuualakohtaisissa varautumissuunnitelmissa tulee huomioida palvelujen saatavuus ja se, miten varmistetaan ikääntyneille välttämättömien palveluiden jatkuvuus, kuten terveydenhuolto ja kotihoito.

Poikkeusolojen lisäksi on perusteltua, että yleisen säännöksen avulla veloitetaan julkishallintoa varautumaan poikkeusolokynnyksen alapuolelle jääviin häiriötilanteisiin.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Viitaten vastauskohtaan yksi, tulisi järjestöjen roolia ja tehtäviä erilaisissa poikkeusoloissa selvittää enemmän. Nyt järjestöjen roolin pohdinta muistiossa on jäänyt melko pintapuoliseksi. Järjestöjen vahvuus on ennen kaikkea niiden jäsenistössä, vapaaehtoisissa sekä järjestöjen tehokkaassa tiedottamisessa.

Viitaten vastauskohtaan kaksi, pidämme tärkeänä ottaa huomioon julkisen vallan varautumisessa poikkeusoloihin ja varautumissuunnitelmaa suunniteltaessa yhteistyö yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin kanssa eri olosuhteissa.

Haluamme myös korostaa sitä, että varautumis- ja pelastussuunnitelmien käyttöönottoa tulee harjoitella säännöllisesti. Lisäksi erityisen suojelun tarpeessa olevien ryhmien (esimerkiksi lapset, ikääntyneet, huonokuntoiset ja vammaiset henkilöt) suojeluun uhkatilanteissa on osattava kiinnittää riittävää huomiota.

Varautuessa kyber- ja hybridivaikuttamiseen, on huomioitava se, että ikääntyneet ovat muuta väestöä haavoittuvammassa asemassa.

Varautuminen tehdään nyt. Siten tarvitaan tiedottamista ja selkeää ohjeistusta, jotta ikääntyneet ymmärtävät valmiuslain vaikutukset ja tietävät, miten varautua erilaisiin tilanteisiin. Ylipäätään ikääntyneiden ja heitä edustavien järjestöjen mahdollisuus osallistua ikääntyneitä koskevaan

alasektorikohtaiseen sääntelyvalmisteluun varmistaisi ikääntyneiden tarpeiden huomioimisen sääntelyssä.

Vuori Timo

Kansallinen senioriliitto ry - Lausunnon antaja on Eläkeläisliittojen
etujärjestö EETU ry